

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26

ВІДГУК

**опонента за результатами вивчення дисертації
Христової Юлії Вікторівни на тему «Кримінологічний захист правосуддя в
Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і
протидія криміногенним впливам», подану на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та
кримінологія; кримінально-виконавче право**

Робота Христової Ю.В. присвячена актуальній проблематиці, що має вагомое теоретичне й прикладне значення для кримінологічної науки та практичної діяльності Національної поліції України. Питання забезпечення безпечних умов здійснення правосуддя, захисту суддів, працівників апарату судів і учасників судового процесу в сучасних умовах правового режиму воєнного стану набуло особливо важливого значення у зв'язку з новими викликами та загрозами.

Аналіз матеріалів докторської дисертації Христової Ю.В, її анотації, реферату та підготовлених публікацій, виконаних у межах теми дисертації, свідчить про здійснення здобувачкою комплексного та фундаментального наукового дослідження. У роботі належним чином розкрито наукову проблему, окреслено новизну отриманих результатів, а також сформульовано положення, узагальнення й висновки, що мають самостійне наукове значення та виносяться на захист.

Отримані результати свідчать про досягнення дисертанткою поставленої мети, виконання дослідження на високому теоретичному й методологічному рівнях, що відповідає сучасним вимогам до докторських дисертацій із цієї спеціальності за напрямом кримінального права та кримінології. Усі п'ять розділів дисертації Христової Ю.В., відповідно до науково-дослідних завдань,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ	
Вх. №	9/5
Д. 04	2026 р.
Основний док.	12
Додаток	

розкривають важливі аспекти обраної теми і змістовно їх наповнюють. Усі розділи дисертації органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладу матеріалу. Загалом проведене дослідження характеризується логічною структурованістю, науковою аргументованістю та відповідністю критеріям, які висуваються до наукових робіт такого рівня.

Можна констатувати, що Христова Ю.В. забезпечила належний рівень теоретичної обґрунтованості та практичної значущості отриманих результатів.

Ступінь актуальності обраної теми докторської дисертації. Тема дисертаційного дослідження Христової Ю.В. «Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам» є вкрай актуальною з огляду на значне збільшення криміногенних ризиків роботи українських судів з початком повномасштабного вторгнення, у тому числі непоодинокі факти посягань на життя суддів, про що неодноразово публічно заявляла Вища рада правосуддя, а також кількості неправдивих повідомлень про замінування будівель органів та установ системи правосуддя (у 2021 р. – 0; у 2022 р. – 8; у 2023 р. – понад 3500 (+43650%); у 2024 р. – понад 1070 (-69,4%); у 2025 р. – понад 4700 (+339,3%), кількості спроб потрапити до судових установ із вогнепальною зброєю та іншими забороненими предметами, що становить потенційну небезпеку для суддів та учасників судового процесу (у 2021 р. – 995 одиниць вогнепальної, травматичної та газової зброї; у 2022 – 10,2 тис.; у 2023 р. – майже 12,6 тис. і 3 гранати; у 2024 р. – 12,1 тис. і 1 граната; у 2025 р. – понад 9,7 тис. зброї та 7 гранат), що становить потенційну загрозу як для суддів, так і для учасників судового процесу, а також факти скоєння вибухів або погроз підірвати вибухові пристрої чи боєприпаси в органах і установах системи правосуддя.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації Христової Ю.В. Більшість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, підтверджено теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених,

комплексним аналізом законодавства й міжнародних актів у досліджуваній сфері.

Зокрема, авторка за результатами проведеного дослідження вирішила комплекс наукових завдань, що загалом забезпечило досягнення поставленої мети дослідження. У ході дослідження авторка не обмежилася суто теоретичним опрацюванням проблеми, а визначила конкретні й чіткі завдання, що надало роботі змістовного та практично орієнтованого характеру, не лише в науковому вимірі, а й дозволило отримати прикладні результати та сформулювати висновки, придатні для практичного використання.

У процесі дослідження авторка ґрунтується на досягненнях кримінологічної та кримінально-правової науки, а також наукові праці з кримінального процесуального права та інших галузевих правових наук, чинних вітчизняних нормативно-правових актах і ряду зарубіжних країн (США, Канади, Італії, Франції, Великобританії, Німеччини, Австрії, Фінляндії, Норвегії, Швеції, Данії, Австралії, Нової Зеландії), статистичних даних, результатах вибіркового опитування практичних працівників і матеріалах правозастосовної практики, що забезпечує комплексність і достовірність висновків.

Зокрема, емпіричну базу дослідження складають систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності за 2013–2025 рр.; 52 вирока у провадженнях про кримінальні правопорушення, що становлять загрозу для безпеки правосуддя, винесені судами України в зазначений період; результати вибіркового опитування 335 працівників Національної поліції (Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернівецької, Чернігівської областей); 53 працівників Служби судової охорони (Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Харківської, Херсонської областей); 37 суддів першої інстанції; офіційні аналітичні звіти Офісу

Генерального прокурора, МВС України, Державної судової адміністрації України, Вищої ради правосуддя, Служби судової охорони; міжнародних інституцій (Міжнародна асоціація суддів, Консультативна рада європейських суддів, Європейська комісія з ефективності правосуддя та ін.); громадських організацій («Громадська рада доброчесності», «Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова» та ін.).

У роботі дотримано принципів академічної доброчесності, простежується коректне ведення полеміки з іншими дослідниками, які зверталися до цієї проблематики, що забезпечило її глибоке теоретичне осмислення. У дослідженні застосовано широкий комплекс методів наукового пізнання, дібраних з урахуванням предмета, мети та завдань роботи. Виклад матеріалу відзначається продуманою та послідовною логікою, що забезпечує належний рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів. У поданих для оцінювання матеріалах (дисертації, анотації дисертації та рефераті дисертації) не виявлено ознак плагіату або інших порушень академічної доброчесності.

У свою чергу, підтвердженням прикладної цінності дисертації є впровадження її результатів у наукову діяльність Дніпровського державного університету внутрішніх справ (акт впровадження № 247/205 НД від 30 червня 2025 року); у практичну діяльність Служби Судової охорони України (акт впровадження від 31 березня 2023 р.); у практичну діяльність Головного слідчого управління Національної поліції України (акт впровадження від 28 листопада 2025 р. №114783-2025); в освітній процес Дніпровського державного університету внутрішніх справ (акт впровадження № 1/07-2025 р. від 16 липня 2025 року).

Новизна і загальнонаціональне значення результатів, здобутих Христовою Ю.В. полягає в тому, що дисертація є першим в Україні дослідженням стану кримінологічного захисту правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції, механізму його забезпечення і протидії криміногенним впливам в умовах правового режиму воєнного стану.

Дисертація є комплексним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, у межах якого низка положень, висновків і пропозицій відповідає критеріям наукової новизни. Зокрема, дисертанткою вперше:

1) запропоновано авторський проєкт Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 року зі стратегічною метою впровадити ризик-орієнтовану систему заходів протидії криміногенним впливам на правосуддя, з урахуванням змін у безпековому середовищі в умовах правового режиму воєнного стану та відновлення України, ресурсних можливостей держави, спрямованих на забезпечення безпеки професійної діяльності осіб, які здійснюють правосуддя (беруть участь у його здійсненні) та їх близьких родичів, інших осіб, які сприяють його здійсненню, забезпечують функціонування суду та його безпеку, а також інших учасників судового процесу;

2) запропоновано передбачити у Розділі IV «Юстиція свобода та безпека» Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року №475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 "Основи процесу вступу до ЄС"», заходи, спрямовані на перспективу формування та реалізації Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 року, потенційними виконавцями яких визначити: МВС України, НАБУ, СБУ, ВРП, Службу судової охорони;

3) запропоновано під криміналізацією правосуддя у широкому змісті розуміти деструктивний процес проникнення (як зсередини, так і зовні) кримінально-протиправних форм поведінки у професійну діяльність осіб, які здійснюють правосуддя (суддів і присяжних (беруть участь у його здійсненні)), а також інших осіб, які сприяють його здійсненню (співробітників прокуратури, оперативних підрозділів, слідчого, дізнавача, детектива, захисника, представника особи, судового експерта), осіб, які забезпечують функціонування суду та його безпеку (співробітників Служби судової охорони, працівників апарату суду, членів Вищої Ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії

суддів, працівників Державної судової адміністрації та Національної школи суддів України), а також інших учасників судового процесу;

4) структуровано систему заходів протидії криміногенним впливам на правосуддя: а) інституційні та правові заходи; б) антикорупційні заходи; в) заходи щодо забезпечення фізичної безпеки суддів та безперервності роботи судів; г) заходи щодо кібер- та інформаційної безпеки; д) заходи щодо процесуальної безпеки; е) кадрові та освітні заходи; ж) заходи щодо інформаційно-аналітичного забезпечення;

5) на концептуальному рівні сформульовано підхід до визначення переліку кримінальних правопорушень проти правосуддя, що становлять загрозу для його безпеки (ст. ст. 376, 376-1, 377, 378, 379, 386, 397, 398, 399, 400 КК України). Запропоновано розглядати зазначені статті як цілісну систему, що охоплює основні прояви кримінально-протиправного впливу на правосуддя як об'єкт кримінологічного захисту;

б) проаналізовано кількісно-якісні показники кримінальних правопорушень проти правосуддя, що становлять загрозу для його безпеки за період 2013-2025 рр.;

7) запропоновано під механізмом забезпечення кримінологічного захисту правосуддя розуміти поєднану з механізмом забезпечення кримінологічної безпеки України систему правових, організаційних, інформаційно-аналітичних та науково-методичних заходів, за допомогою яких уповноважені суб'єкти формують ризик-орієнтовану систему моніторингу факторів криміналізації правосуддя та протидії криміногенним впливам для формування безпеки професійної діяльності осіб, які здійснюють правосуддя (беруть участь у його здійсненні) та їх близьких родичів, інших осіб, які сприяють його здійсненню, забезпечують функціонування суду та його безпеку, а також інших учасників судового процесу;

8) запропоновано до інформаційно-аналітичного забезпечення кримінологічної діяльності Національної поліції, оперативні підрозділи якої уповноважені здійснювати ініціативне оперативно-розшукове виявлення та

викриття загроз безпеці суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, осіб, які приймають здійсненню правосуддя, а також інших учасників судового процесу, долучити підрозділ інформаційно-аналітичної роботи та підрозділ організації охорони та підтримання громадського порядку Служби судової охорони у взаємодії з іншими спеціальними суб'єктами, які уповноважені здійснювати заходи забезпечення захисту правосуддя, для проведення моніторингу й оцінювання криміногенних впливів на безпеку правосуддя, загроз, аналізу подій і прогнозування можливих ризиків у цій сфері; запровадити обов'язкові оцінки кримінологічних ризиків для судів (щорічні профілі ризику);

9) запропоновано створити окремі підрозділи в структурі Служби судової охорони та уповноважити їх здійснювати оперативно-розшукову діяльність для збору, аналізу та обміну оперативною інформацією з питань забезпечення захисту правосуддя з іншими уповноваженими суб'єктами, насамперед, Національною поліцією, Службою безпеки України та Управлінням державної охорони;

10) обґрунтовано доцільність ініціювати уповноваженим суб'єктом (Національною поліцією) технічне завдання на розробку інформаційної підсистеми «Захист правосуддя», як функціональної підсистеми інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» у зв'язку з Державною автоматизованою системою кримінологічної інформації (ДАСКІ) (у разі її запровадження) для забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів (підрозділів) поліції, спрямованої на запобігання та розслідування кримінальних правопорушень проти правосуддя; впровадити внутрішньовідомчий, незалежний та зовнішній державний моніторинг стану кримінологічного захисту правосуддя декількома суб'єктами шляхом опитування суддів, співробітників служби Судової охорони, поліцейських, учасників судових засідань, відвідувачів суду тощо, використання можливостей інформаційної підсистеми «СОСТА» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», технології Open Source

INTelligence (надалі – OSINT); проведення внутрішнього аудиту фізичної безпеки судів та суддів та ін.;

11) за результатами вивчення зарубіжного досвіду запропоновано делегувати повноваження (частину повноважень) співробітників Служби судової охорони співробітникам Національної поліції та Національної гвардії в особливий період під час дії правового режиму воєнного стану (за потреби) та залучити недержавні охоронні структури до забезпечення охорони приміщень суду у разі неможливості забезпечити її державними правоохоронними органами в особливий період під час дії в Україні правового режиму воєнного стану (за потреби); впровадити ризик-орієнтований підхід та стратегічне планування діяльності щодо забезпечення кримінологічного захисту правосуддя, різні рівні безпеки (залежно від типу справи) в будівлях (приміщеннях/території) судів, зональні заходи безпеки;

12) на підставі аналізу практики забезпечення кримінологічного захисту правосуддя запропоновано зміни до нормативно-правових актів у цій сфері, а саме: а) доповнити розділ XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» Особливої частини КК України новою статтею 444-1 «Злочини проти посадових осіб на окупованих територіях»; б) у статтях 377 – 379 розділу XVIII Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» передбачити відповідальність за посягання на життя, здоров'я та майно співробітника Служби судової охорони та його близьких родичів у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням службових повноважень; в) посилити кримінальну відповідальність за втручання в діяльність судових органів в умовах воєнного стану шляхом доповнення частини другої статті 376 КК України відповідною кваліфікуючою ознакою; г) у частині першій статті 19 «Гарантії законності в умовах воєнного стану» Закону України «Про правовий режим воєнного стану» передбачити заборону проводити мирні збори, мітинги, походи, демонстрації, інші масові заходи біля будівель судів на період дії правового режиму воєнного стану.

Також доцільно наголосити на виокремленні дисертанткою багатьох положень, які за підсумками дослідження були удосконалені та знайшли подальшого розвитку. Зокрема, удосконалено положення щодо:

1) структури механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя;

2) інтегративного розуміння рівнів дії механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя;

3) формування системи міжнародних стандартів забезпечення безпеки правосуддя;

4) формування національної системи суб'єктів забезпечення кримінологічного захисту правосуддя.

У свою чергу, дістали подальшого розвитку:

1) наукові уявлення про правосуддя як об'єкт кримінологічного захисту;

2) наукове обґрунтування необхідності удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції через запровадження змін до форм звітності про діяльність уповноважених суб'єктів щодо забезпечення кримінологічного захисту правосуддя з урахуванням специфіки виконуваних ними завдань у цій сфері;

3) систематизація форм криміногенного впливу на правосуддя.

Водночас зміст дисертації містить низку й інших цікавих та аргументованих висновків, пропозицій та рекомендацій.

Повнота викладу наукових положень в наукових положеннях дисертанта. За результатами вивчення основного змісту дисертаційного дослідження потрібно зауважити, що основні наукові положення, висновки та пропозиції, що сформульовані за результатами дисертаційної роботи, з достатньою повнотою відображено у 31 науковій публікації, з яких 17 опубліковано у фахових виданнях України з юридичних наук, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, 4 – у наукових періодичних виданнях іноземних держав, включених до баз даних Scopus та Web of Science,

та 10 тезах доповідей на науково-практичних конференціях, що свідчить про достатній рівень апробації та наявність обговорення окремих положень дослідження науковою спільнотою. Всі наукові статті, зараховані за темою дисертації, предметно стосуються тематики дисертаційного дослідження.

Зауваження та/або дискусійні питання щодо положень дисертації. В цілому позитивно оцінюючи зміст дисертації Христової Юлії Вікторівни тему «Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам», слід висловити окремі побажання і критичні судження, а саме:

1. У роботі описано методологію кримінологічного дослідження кількісно-кісних показників кримінальних правопорушень проти правосуддя, проте деякі аспекти застосування методів емпіричного аналізу для оцінки латентності втручання в діяльність судових органів в діапазоні від 40 до 60 % (*підрозділ 2.1. Кримінологічний аналіз кількісно-якісних показників кримінальних правопорушень проти правосуддя, С.153*) недостатньо розкриті. Більш детальне опрацювання цього аспекту підвищило б рівень наукової повноти дослідження.

2. Авторкою слушно запропоновано в частині спеціально-кримінологічних заходів протидії криміногенним впливам на безпеку правосуддя в Україні забезпечити стратегічне планування діяльності щодо забезпечення захисту правосуддя в Україні від кримінологічних загроз, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, знижують рівень довіри до системи правосуддя та в цілому не дають якісно здійснювати правосуддя (*підрозділ 4.3. Спеціальні заходи протидії криміногенним впливам на правосуддя, С.296*). Проте позиція автора щодо визначення Ради національної безпеки і оборони ініціатором розроблення Державної концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 р. (Додаток Б, С. 449) є дискусійною та потребує додаткової аргументації під час захисту.

3. У підрозділі 5.3 «Інформаційно-аналітичне та наукове забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя» серед

виокремлених автором проблем сучасного стану інформаційно-аналітичного забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя вказано на «відсутність сформованого єдиного кримінологічно-інформаційного простору». Водночас у тексті роботи дисертанткою не неконкретизовано сутність, мету, науково-теоретичне та практичне значення такого простору. Впевнений, що висвітлення цих питань у дослідженні суттєво посилить його теоретичну основу та підвищить практичну значущість отриманих результатів.

4. У підрозділі 1.3. «Зарубіжний досвід кримінологічного захисту правосуддя» дисертантка констатувала, що в переважній більшості досліджених країн здійснення цієї функції покладено на спеціальні уповноважені суб'єкти які за своїм функціональним призначення схожі зі Службою судової охорони, зазначивши, що організація та нормативно-правове забезпечення їх діяльності має свої особливості. Під час публічного захисту було б цікаво дізнатися в чому саме полягають ці особливості. Більше того, автору доцільно було в узагальнити їх в роботі, приміром, у порівняльній таблиці. Вважаю, що висвітлення цих питань у дослідженні суттєво посилить його теоретичну основу.

5. У підрозділі 5.1. «Нормативно-правове забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя» авторка пропонує розробити проект та прийняти Закон України «Про Службу судової охорони». Вважаю, що крім запропонованого, автору доцільно було б конкретизувати структуру та зміст цього Закону.

Зроблені зауваження і побажання мають формальний і дискусійний характер, стосуються дискусійних питань, не впливають на належний науковий рівень дисертації, не беруть під сумнів основні наукові результати, отримані здобувачкою, та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Христової Ю.В.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а

також за оформленням дисертація відповідає вимогам, які встановлені в пунктах 6, 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 із змінами, та які висуваються до докторських дисертацій.

З огляду на викладене, вважаю, що дисертація Христової Ю.В. на тему «Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам» є завершеною науковою працею, в межах якої всебічно та в повному обсязі вирішені поставлені завдання, а мету – досягнуто, що у сукупності відіграє важливу роль для вдосконалення кримінологічної науки та науки кримінального права в частині теорії та практики захисту правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції та протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя.

Автор дисертації – Юлія Вікторівна Христова – на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Опонент:

завідувач кафедри

міжнародного та кримінального права

Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»,

доктор юридичних наук, професор

Олексій ГУМІН

Підпис завідувача кафедри міжнародного та кримінального права Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», доктора юридичних наук, професора Олексія Михайловича Гуміна, засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ